

dimenze čerpá z autoevaluačních dotazníků vyplňovaných pedagogickými pracovníky školy. Výsledky tedy odráží názory pedagogů, ne skutečnou praxi.

Dimenze *Relace* si klade za cíl zachytit nejdůležitější vztahy, které se na půdě školy odehrávají, vyjma relace učitel-žák, které je věnován prostor v dimenzi *Praxe*. Vztahy jsou situovány mezi dva aktéry (např. učitel-rodíč), intra-skupinově (např. mezi učiteli), inter-skupinově (např. mezi učiteli a asistenty); vně i uvnitř školy. V této dimenzi je kladen důraz na hodnocení povahy těchto vztahů, zda jsou postaveny na vzájemné důvěře, otevřenosti a svobodě. Otázky v této dimenzi směřují na mapování vzájemné spolupráce učitelů (hospitace, plánování výuky apod.), spolupráce žáků, zapojení rodičů a spolupráce školy s dalšími subjekty.

Škála výsledného hodnocení dle nástroje je 0–100, přičemž bodové hodnocení 100 odpovídá ideální míře inkluze. Měřené školy, které byly vybrány jako ty, které se rozvoji inkluzivních podmínek obzvláště věnují, dosahovaly hodnot 70–90. Kontrolní školy, náhodně vybrané či takové, které se teprve rozhodly začít ve škole vytvářet inkluzivní prostředí, dosahovaly skóre 40–50.

Využití nástroje

Nástroj pro evaluaci školy v oblasti inkluze Moniky Tannenbergerové není těžké administrovat. Autorka připravila k nástroji srozumitelný návod k jeho používání. Hodnocení školy zahrnuje externí a interní evaluaci. Externí evaluace vyžaduje jednodenní návštěvu školy. Před návštěvou je potřeba pročíst webové stránky školy, z nichž hodnotitel načerpá některé informace pro arch pozorování. Webové stránky mohou také přinést informace, které hodnotitel využije při rozhovoru s ředitelem školy, zejména ty vztahující se k dimenzi *Podmínek*. Když se hodnotitel ptá vedení školy na to, zda škola zřizuje nějaké výběrové či speciální třídy, může případnou odpověď konfrontovat s informacemi z webových stránek. Vedení školy pak situaci vysvětlí a hodnotitel rozhodne o daném hodnocení. Totéž se týká dokumentů školy: jak z webových stránek, tak z rozhovoru s vedením je možné zjistit, zda škola má strategický dokument pro rozvoj inkluzivního vzdělávání (dimenze *Kultura*). Poslední věc, která je zjišťována z webových stránek, se týká dimenze *Relace* (způsoby komunikace). Pozorování školy během přestávek umožní hodnotiteli vyplnit strukturovaný arch pozorování. Je doporučeno pozorování provádět při plném chodu školy, a ne po vyučování, aby bylo možné získat dostatek informací pro vyplnění položek v rámci dimenze *Podmínky* (svoboda pohybu po škole). Strukturovaný rozhovor s vedením školy trvá zpravidla od 15 do 60 minut. Největší část informací do nástroje přinášejí dotazníky pro pedagogické pracovníky (24 ze 44 položek). Autorka nástroje doporučuje, aby se dotazníky zadávaly všem pedagogickým pracovníkům současně na společném setkání. Vyplňování dotazníků zabere obvykle od 20 do 50 minut. Většina výroků je srozumitelná, určité obtíže jsou zaznamenávány u výroku „Od každého žáka se toho hodně očekává“ z dimenze *Praxe*, který může být interpretován různými způsoby (jako nepřiměřený tlak na výkon bez respektu k individuálnímu vzdělávacímu potenciálu žáků nebo jako vysoká míra očekávání od každého žáka nesnižovaná prekoncepty a předsudky ohledně žákova potenciálu). Za proinkluzivní je považována druhá uvedená interpretace tohoto výroku.

Nástroj může poskytnout určitou zpětnou vazbu škole o tom, jak rozvíjí inkluzivní vzdělávání. Určitým problémem může být hodnocení v dimenzi *Praxe*, které čerpá převážně ze subjektivního hodnocení učitelů. Hodnocení tedy vždy nemusí ve skutečnosti odrážet skutečně realizovanou inkluzivní praxi. Vážným nedostatkem nástroje je absence přímého pozorování výuky nezávislým hodnotitelem. Nástroj dále nezjišťuje informace o školních výsledcích (znevýhodněných) žáků, jejich zapojení do akademického i společenského života školy a jejich dalšího uplatnění. V nástroji je pouze jedna otázka mířící na participaci žáků (otázka v rozhovoru s vedením, zda školní i volnočasové akce jsou přístupné všem žákům bez ohledu na finanční možnosti či zdravotní omezení). Pro celkové hodnocení inkluze školy